

قدم به قدم، همراه دانشجو...

WWW.GhadamYar.Com

جامع ترین و به روزترین پرتال دانشجویی کشور (پرتال دانش)
با ارائه خدمات رایگان، تحصیلی، آموزشی، رفاهی، شغلی و...
برای دانشجویان

- ۱) راهنمای ارتقاء تحصیلی. (کاردانی به کارشناسی، کارشناسی به ارشد و ارشد به دکتری)
- ۲) ارائه سوالات کنکور مقاطع مختلف سالهای گذشته، همراه پاسخ، به صورت رایگان
- ۳) معرفی روش های مقاله و پایان نامه نویسی و ارائه پکیج های آموزشی مربوطه
- ۴) معرفی منابع و کتب مرتبط با کنکورهای تحصیلی (کاردانی تا دکتری)
- ۵) معرفی آموزشگاه ها و مراکز مشاوره تحصیلی معتبر
- ۶) ارائه جزوات و منابع رایگان مرتبط با رشته های تحصیلی
- ۷) راهنمای آزمون های حقوقی به همراه دفترچه سوالات سالهای گذشته (رایگان)
- ۸) راهنمای آزمون های نظام مهندسی به همراه دفترچه سوالات سالهای گذشته (رایگان)
- ۹) آخرین اخبار دانشجویی، در همه مقاطع، از خبرگزاری های پربازدید
- ۱۰) معرفی مراکز ورزشی، تفریحی و فروشگاه های دارای تخفیف دانشجویی
- ۱۱) معرفی همایش ها، کنفرانس ها و نمایشگاه های ویژه دانشجویی
- ۱۲) ارائه اطلاعات مربوط به بورسیه و تحصیل در خارج و معرفی شرکت های معتبر مربوطه
- ۱۳) معرفی مسائل و قوانین مربوط به سربازی، معافیت تحصیلی و امریه
- ۱۴) ارائه خدمات خاص ویژه دانشجویان خارجی
- ۱۵) معرفی انواع بیمه های دانشجویی دارای تخفیف
- ۱۶) صفحه ویژه نقل و انتقالات دانشجویی
- ۱۷) صفحه ویژه ارائه شغل های پاره وقت، اخبار استخدامی
- ۱۸) معرفی خوابگاه های دانشجویی معتبر
- ۱۹) دانلود رایگان نرم افزار و اپلیکیشن های تخصصی و...
- ۲۰) ارائه راهکارهای کارآفرینی، استارت آپ و...
- ۲۱) معرفی مراکز تاپ، ترجمه، پرینت، صحافی و ... به صورت آنلاین
- ۲۲) راهنمای خرید آنلاین ارزی و معرفی شرکت های مطرح
- ۲۳)

WWW.GhadamYar.Ir

WWW.PortaleDanesh.com

WWW.GhadamYar.Org

۰۹۱۲ ۳۰۹۰۱۰۸

باما همراه باشید...
WWW.GhadamYar.com

۰۹۱۲ ۰۹ ۰۳ ۸۰۱

ارجاع به خود یا **self citation** چیست؟

اگر منابع ذکر شده در مقاله پژوهش نویسندگان خود مقاله باشد این کار از ارزش مقاله می کاهد زیرا جنبه بین المللی بودن آن را ضعیف می کند. درجه ارجاع به خود مجلات ISI معمولاً کمتر از ۲۰٪ است.

ضریب تاثیر یا درجه تاثیر یا **Impact factor** چیست؟

این عامل همه ساله توسط ISI بر مبنای ارجاعات به هر یک از مجلات علمی آن محاسبه می شود و نتیجه در گزارشات ارجاع مجله یا **Journal Citation Reports** یا به اختصار **JCR** منتشر می شود. این ضریب نه برای مقاله یا نویسنده بلکه برای مجله محاسبه می شود. محاسبه بر مبنای یک دوره سه ساله صورت می گیرد. فرضاً اگر در سال ۸۴ جمعاً ۴۰ ارجاع به یک مجله صورت گرفته باشد و در آن مجله در سال ۸۲ تعداد ۲۶ مقاله و در سال ۸۳ تعداد ۲۴ مقاله چاپ شده باشد ضریب ارجاع آن مجله از تقسیم ۴۰ بر ۵۰ به دست می آید که ۸/۰ است. یعنی به طور متوسط هر مقاله آن نشریه ۸/۰ مرتبه مورد استناد مقالات دیگر قرار گرفته است.

ISI بودن یک مجله را چگونه تعیین کنیم؟

بهترین راه مراجعه به سایت هایی نظیر تامسون است. زیرا همچنان که گفته شد هم تعداد مجلات زیاد است و هم ISI محسوب شدن یک مجله ممکن است همیشگی نباشد. هر نشریه با هر امتیاز علمی در کشور چاپ شود اگر ضریب تأثیرش صفر باشد، در این پایگاه قرار نمی گیرد. متأسفانه، در حال حاضر تمامی نشریات ایرانی دارای ضریب تأثیر صفر بوده و جایی در این پایگاه ندارند.

ISC چیست؟

ISC یا همان پایگاه استنادی علوم جدید و تکنولوژی که همانند ISI دارای مقالات دانشمندان است که خوشبختانه در ایران نیز چنین پایگاهی تاسیس شده است و هم اکنون به فعالیت می پردازد.

معیار اصلی ورود مجلات به نمایه های سه گانه ISI چیست؟

بر اساس قانون تجمع گارفیلد متون هسته برای تمامی رشته های علمی بیش از ۱۰۰۰ مجله نیست. همچنین مطالعه ای از سوی گارفیلد بر روی پایگاه اطلاعاتی ای.سی.آی (Science Citation Index) نشان داده است که ۷۵٪ ارجاعات در کمتر از ۱۰۰۰ عنوان مجله شناسایی شدند. حال اگر لازم نباشد که یک نمایه استنادی چند رشته ای جامع بیشتر از چند هزار مجله را پوشش دهد، این مجلات را چگونه باید برگزید؟

هر چند برخی شائبه تاثیر پذیری این امر از سیاست و ... را مطرح می کنند ولی نظر ISI Thomson چیز دیگری است. یعنی هزینه-کارایی. گارفیلد خود می گوید: چون مساله پوشش، وجهی عملاً اقتصادی دارد، معیار برای آنچه انتخاب می شود، هزینه-کارایی است. هدف هزینه - کارآمدی یک نمایه به حداقل رسانیدن هزینه در ازای شناسایی یک مدرک مفید و به حداکثر رسانیدن احتمال دستیابی به یک مدرک مفید منتشره است. یک نمایه هزینه - کارآمد باید پوشش دهی خود را تا حد امکان محدود به آن مدارکی نماید که ممکن است افراد مفیدشان بدانند. به زبان ساده ISI Thomson مجلاتی را نمایه می کند که احتمال استناد به آنها بیشتر باشد. ولی چه شاخصی می تواند صلاحیت ورود دیگر مجلات به جمع مجلات منبع ISI Thomson را تأیید کند. جواب بسیار ساده است: فراوانی استناد به مجلات در منابعی که بیشتر در این نمایه وارد شده اند. اگر دانشگاهها می خواهند مجلات خود را در نمایه های سه گانه ISI Thomson وارد کنند، علاوه بر رعایت ضوابط عمومی مانند وضعیت نشر، کیفیت مقالات، ترکیب سردبیری و تحریریه و ... باید در جستجوی راهکارهایی باشند که به مجلات آنها از سوی مجلات منبع ISI Thomson، استناد شود. شاید یکی از راهها تشویق محققان دانشگاه در استناد به مدارک مجلات داخلی، در مقالات ارسالی به مجلات تحت پوشش نمایه های سه گانه ISI Thomson باشد.

پیوستن پایگاه استنادی علوم ایران به: ISI

رئیس کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی گفت: پیوستن ISC به ISI با هدف افزایش سهم تولیدات علمی ایران در جهان در نشست با حضور مسئولین ISI در کتابخانه منطقه ای بررسی شد. با توجه به اینکه تمامی خصیصه های ISI در ISC نیز وجود دارد، کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی شیراز که متولی ایجاد ISC (پایگاه استنادی علوم و تکنولوژی) در کشور است، برای درج شدن مجلات بیشتری به زبان فارسی در ISI و ایجاد ارتباط بیشتر ISC با ISI تلاش می کند.

با برقراری پیوند علمی میان ISI و ISC شناسایی علم به زبان فارسی در سطح بین المللی بیشتر می شود و سهم ایران از تولیدات علمی دنیا بیشتر خواهد

شد. هم اکنون بیش از ۶ هزار مقاله توسط مجلات معتبر در **ISC** تولید می شود اما انعکاس این تولیدات علمی در سطح بین المللی کم است که با درج تعدادی از مجلات در **ISI** بازتاب علمی ایران در جهان بیشتر می شود.

وی با بیان اینکه هم اکنون ۲۵ مجله ایرانی توسط **ISI** شناسایی شده و نمایه می شود، افزود: در حال حاضر تلاش می شود این تعداد به ۵۰۰ مجله افزایش یابد. مسئول راه اندازی **ISC** در ایران با بیان اینکه ایران چهارمین کشور دارای مطالعات استنادی علوم بر پایه **ISI** است، گفت: کشورهای ژاپن و چین نیز توانسته اند مجلات خود را به همین روش در **ISI** درج کنند.

گفتنی است کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی شیراز چندی پیش مأمور راه اندازی پایگاه استنادی علوم ایران و جهان اسلام شد و این مرکز هم کانون در تلاش برای سنجش تولیدات علمی در کشورهای اسلامی، رتبه بندی نشریات کشورهای اسلامی، تولید نمایه استنادی علوم کشورهای اسلامی به منظور توسعه **ISC** در میان تمامی کشورهای اسلامی و پیوند دادن **ISC** به **ISI** است.

درد سرهای علم وارداتی

دکتر محمد قدسی استاد دانشکده مهندسی کامپیوتر دانشگاه صنعتی شریف است. وی که در سال ۱۳۸۴ از دانشجویی به رتبه استادی ارتقا یافت هم اکنون رئیس گروه نرم افزار این دانشکده است. در میان مباحثاتی که این روزها درباره خوب و بد قوانین ارتقای استادان در گرفته است به سراغ ایشان رفتیم. دکتر قدسی نظرات قابل توجهی در این باره دارند که در ادامه تقدیم می کنیم.

جناب آقای دکتر قدسی، با تشکر از این که وقت خود را در اختیار ما گذاشتید. در نخستین پرسش خود می خواهیم اصل مطلب را از شما جویا شویم **ISI**. چیست؟ خوب است یا خوب نیست؟

ISI مؤسسه ای خصوصی است که نشریات و مقالات را فهرست می کند. این تنها مؤسسه در جهان نیست که به فهرست کردن مقالات مشغول است. گروه های دیگری هم هستند اما **ISI** معتبرتر از بقیه است. این گروه ها مقالات را فهرست کرده و آمارهایی مانند تعداد ارجاعات، ضریب تأثیر مقالات و دیگر آمارهای مربوط به آن را در اختیار اعضا و مشترکان مرکز خود گذاشته و درآمد کسب می کنند.

در مراکز علمی ایران **ISI** خیلی مشهور است اما در دیگر دانشگاه های معتبر دنیا **ISI** چندان معروف نیست. زیرا ارتقای علمی در آن دانشگاه ها اساساً ربطی به **ISI** ندارد. در دانشگاه های خوب دنیا روش ارتقای استادان تقریباً مشابه حوزه های علمیه است. در این دانشگاه ها، مقالات، نوشته ها، تحقیقات و کارهای علمی فرد را برای چند استاد درجه یک در آن رشته بخصوص می فرستند و در صورت تأیید آنها فرد ارتقای علمی پیدا می کند. ما متأسفانه اعتماد به نفس کافی نداریم و داوری درباره خود را به مدد معیارها و ارزیابی های خارجی انجام می دهیم. اما مجلات **ISI**، مجلات خوبی هستند. چرا نباید به ارزیابی آنها اتکا کنیم؟

ISI مجلات بسیار خوبی را فهرست کرده اما مجلات ضعیف زیادی هم در آن وجود دارد. مقررات فعلی، دانشجوی دکترا را مجبور می کند تا در یک مجله فهرست شده در **ISI** مقاله داشته باشد و به ضعف و قوت مجله چندان کاری ندارد.

● داستان چاپ شدن مقاله ای بی محتوا که به وسیله یک نرم افزار تولید شده بود و دانشجویان دانشکده کامپیوتر دانشگاه شریف آن را در یک نشریه **ISI** به چاپ رسانده بودند چه بود؟

مقاله ای با یک نرم افزار معروف به صورت خودکار تهیه و توسط چند دانشجوی دکترای ریاضی شریف برای یک مجله **ISI** که به وسیله ناشر معتبر Elsevier منتشر می شود، فرستاده شد. با خواندن حتی خلاصه این مقاله به راحتی به هجو بودن آن می شد پی برد. این کار را به این دلیل انجام دادند تا نشان دهند برخی از این نشریات خیلی ضعیف هستند. مسئولان مجله مقاله را پس از دو هفته بدون ایرادی پذیرفتند و در نوبت چاپ قرار دادند. چند ماه در نوبت چاپ بود تا اخیراً پس از افشای این مطلب آن را برداشتند. افرادی هستند که در مدت ۲ سال بیش از ۶۵ مقاله فقط در این نشریه چاپ کرده اند. هجوم زیادی از سوی برخی در ایران برای چاپ در آن دیده می شد. ناشر این نشریه معروف است ولی اعتبار یک نشریه را سردبیر و کمیته علمی آن تعیین می کند. خوشبختانه کار این دانشجویان خیلی تأثیر گذار بود.

● ولی در هر حال چاپ مقاله در نشریات **ISI** تا حدی کیفیت علمی مقالات را کنترل می کند؟!

هر چند که **ISI** موجب نوعی نظارت حداقلی بر کیفیت علمی مقالات شده است، اما این به هیچ وجه کافی نیست. شناسایی مجلات نامعتبر در میان

نشریات ISI بسیار ضروری است. اما در حال حاضر این کار انجام نمی‌شود. آئین نامه‌ها و مقررات فعلی تولید انبوه و افزایش کمی مقالات را تشویق می‌کند و به کیفیت کاری ندارد.

● گاهی اوقات چیزهایی در باره جایگزینی معیارهای داخلی به جای ISI می‌شنویم. آیا با این جایگزینی نمی‌شود این گونه مشکلات ISI را برطرف کرد؟

آنچه درباره معیار داخلی می‌گویند به گمان من نقاط ضعف به مراتب بیشتری از ISI دارد و برداشت خیلی‌ها این است برخی که نمی‌توانند در مقالات معتبر خارجی مقاله‌های خود را به چاپ برسانند به دنبال یک راه فرار هستند و آن هم معیار داخلی جایگزین ISI است. البته قبول دارم که در برخی زمینه‌های علوم انسانی مجلات معتبر خارجی وجود ندارد. اما ما می‌توانیم این مجلات را ایجاد و آنها را پس از مدتی در ISI به ثبت برسانیم. به نظر من این جایگزینی آشفته‌گی ارتقای استادان را شدیدتر می‌کند.

● آیا در ایران مجله‌ای که در ISI فهرست شود وجود دارد؟

قبلاً تعداد کمی بود که یکی از آنها مجله «علوم و فناوری» دانشگاه شیراز است که از سال‌های پیش در این فهرست قرار گرفته است.

ولی ظاهراً در حال حاضر بیش از ۲۰ مجله از ایران به صورت ISI ثبت شده است و این جای خوشحالی دارد. البته مجلات داخلی معتبر دیگری هم در ایران چاپ می‌شود که به دلایلی هنوز نتوانسته‌اند در این فهرست قرار بگیرند. قاعدتاً اگر یک مجله شرایط این مؤسسه را داشته باشد، پس از مدتی توسط آن فهرست می‌شود. بنابراین به جای ایجاد یک ISI دیگر بهتر است سعی کنیم مجلات خود را با کیفیت تر کنیم تا بتوانیم آنها را در این جا ثبت کنیم.

● آیا خود ISI هیچ برآورد کیفیتی از مقالات فهرست شده‌اش انجام نمی‌دهد؟

البته. در سایت Web of Knowledge این مؤسسه اطلاعات خیلی خوبی از مجلات و مقالات و حتی مؤلفان تهیه می‌شود (مانند ضریب تأثیر، درصد ارجاعات و...) که از آنها می‌توان به کیفیت یک مجله یا مقاله پی برد. اخیراً هم ضریبی به نام hindex به عنوان شاخصی برای توان علمی مؤلفان محاسبه می‌شود. البته این شاخص هنوز عمومی نشده و بحث‌های زیادی در مورد آن در جریان است. این شاخص برای بیشتر محققان ایرانی خیلی پائین است و این یعنی این که ما در مواجهه با مقاله نویسی علمی، کیفیت را فدای کمیت کرده‌ایم.

● چگونه کمیت به کیفیت ترجیح داده می‌شود؟

دانشجوی دکترا مجبور است در زمان کمی که در اختیار دارد، مقاله ISI چاپ کند و این شرط فارغ التحصیلی او در مقطع دکترا است. نتیجه طبیعی این است که در میان نشریات ISI، نشریات ضعیف و سهل گیر مورد توجه بیشتری واقع شود تا بتوان مقاله نه چندان قوی را در آن منتشر ساخت. این نکته قابل توجه است که در برخی رشته‌ها مانند رشته کامپیوتر اصولاً کنفرانس‌های معتبر جایگاه مهم تری از مجلات دارند. و البته مقالاتی که در این کنفرانس‌ها چاپ می‌شوند قطعاً پس از مدتی در یک مجله خوب هم قابل چاپ است. بسیاری از استادان خوب دانشگاه‌های خارج از کشور در چنین رشته‌هایی اصلاً تأکید چندانی بر مقاله نویسی دانشجویان در مجلات ندارند، بلکه به جای مجلات به کنفرانس‌های معتبر اهمیت می‌دهند که هم سریعتر می‌توان در آن چاپ کرد و هم به عنوان مرز دانش توسط محققان دیگر در آن زمینه خوانده می‌شود.

● در خلال مباحثاتی که درباره ISI درگرفته است، یکی از استادان گفته بود برخی با دادن پول مقاله‌های خود را در مجلات چاپ می‌کنند. آیا این موضوع صحت دارد؟

بله. مثلاً WSEAS ارگانی است که ظاهراً در قبرس قرار دارد و سالانه تعداد زیادی کنفرانس برگزار می‌کند و تقریباً به طور خودکار مقالات ارائه شده در کنفرانس‌ها را در چپیزی به نام ژورنال هم چاپ می‌کند. البته برای هر مقاله حدود ۷۵۰ دلار هم می‌گیرد! من خودم مقاله غلطی برای این ارگان عمداً فرستادم که پذیرفته شد ولی چون پول ندادیم چاپ نشد! این یک مجله پولی است و البته الان دیگر در دانشگاه‌های داخل هم اعتباری ندارد. ولی قبل از معلوم شدن وضع آن در داخل بسیاری در آن مقاله نوشتند و شاید ارتقا هم پیدا کرده باشند. از این گونه مجلات کم نیستند. تشخیص آنها نیاز به دقت نظر دارد. توجه نکردن به این امر اثرات منفی زیادی روی استادان و دانشجویان دکترا گذاشته است.

● وجه دیگر انتقادی که به معیار قرارگرفتن ISI برای ارتقای استادان می‌شود این است که این رویکرد فاصله دانشگاه و مسائل جامعه را زیاد می‌کند، یعنی با این رویکرد دانشگاه‌های مسائلی را برای پژوهش بر می‌گزیند که مورد توجه مجلات ISI است و نه مسائل واقعی جامعه خود را. مثلاً در رشته‌های فنی چنین رویکردی موجب افزایش شکاف دانشگاه و صنعت می‌شود. نظر شما در این باره چیست؟

پژوهش طیفی وسیع و امری جهانی است. ما باید مقالاتی در سطح جهان داشته باشیم و آن مقالات یقیناً به کار داخل نمی‌آید. ولی باید پژوهش‌هایی هم باشد که به مشکلات داخل بپردازد. بزرگ‌ترین شرکت‌های صنعتی در ایران D & R بسیار ضعیفی دارند و این موجب می‌شود که نتوان برای آنها کار دانشگاهی کرد. پژوهشگرانی که مقالات جهانی می‌نویسند به احتمال زیاد می‌توانند برای مشکلات داخلی هم چاره‌اندیشی کنند. گرفتاری عمده ما این است که سطح پژوهشی موردنیاز داخل بسیار ضعیف است و حمایت مالی کافی هم نمی‌شود، در نتیجه دانشمندان ما خود را وقف آن نمی‌کنند، بلکه ترجیح می‌

دهد به سمت کارهای جهانی برود.

سیاستگذاری در پژوهش هم اشکال جدی دارد و انتظارات کوتاه مدت است. مثلاً مراکز اقتصادی می خواهند اگر هزار تومان برای پژوهش سرمایه می گذارند، همان را هم برداشت کنند. در صورتی که پژوهش آثار بلندمدت دارد و ممکن است در کوتاه مدت با سرمایه گذاری هزار تومان، فقط ۱۰ تومان بازده داشته باشد. اما اگر در این کار ممارست داشته باشیم به نتیجه می رسیم. ما نباید جلوی پژوهش های بین المللی را بگیریم زیرا رجوع دانشمند به سپهر جهانی علم امری طبیعی است، بلکه باید ساز و کارها را به نحوی تغییر داد که پژوهش در مسائل داخلی وسعت پیدا کند. رویکرد مثبتی برای سرمایه گذاری در بخش پژوهش به چشم نمی خورد و بودجه پژوهشی فعلی از آنچه در برنامه ۵ ساله هم آمده کمتر است. در شوروی سابق ارتش سفارش دهنده اصلی پژوهش بود و در آمریکا هم ارتش و بازار سفارش دهندگان اصلی پژوهش هستند و آنها را در راستای مسائلشان جهت می دهند. اما پژوهش های ما در ایران عمدتاً معطوف به مسائلی است که از بیرون می آید. به طور قطع، بخش زیادی از علمی که ما در دانشگاه ها تدریس می کنیم وارداتی است و فاصله علمی باموطن آنها خیلی زیاد است و طبیعتاً مسائل آن هم از آنجا می آید و نه از داخل. ساز و کار ارتباط پژوهش با صنعت در چنان کشورهایی به کلی متفاوت است. دانشکده ها در آن کشورها با حمایت صنعت به وجود می آیند و یا از بین می روند.

اینجا فاصله نهاد علم و نهادهای صنعتی خیلی زیاد است. اما این نباید منجر به جلوگیری از پژوهش های مراکز پژوهشی بشود که مسائلمان عمده داخلی نیست. ما توان تحقیق روی مسائل داخلی را قطعاً داریم اما سیاست های پژوهشی باید به تدریج این توان را هدایت کند. باید فرد بتواند هم روی مسائل داخلی و هم بین المللی کار کند. افرادی در همین دانشگاه ما هستند که به خوبی از پس هر دو برآمده اند و در هر دو مورد کاملاً موفق اند.

استانداردهای لازم برای مقاله نویسی در: **ISI**

کارگاه مقاله نویسی مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی (سمت) کارگاه مقاله نویسی با هدف عرضه معیارهای آکادمیک نگارش مقاله پژوهشی بر اساس استانداردهای مؤسسه **ISI** برگزار شد.

مهم ترین بخشهای کارگاه عبارت بودند از:

چرا یک مقاله پژوهشی می نویسیم؟

یک مقاله پژوهشی چیست؟

انتخاب موضوع

جستجوی منابع

یادداشت برداری

روند نگارش

طرح و پیش نویس

ساختار مقاله

الگوی بخشهای مختلف مقاله

ویژگیهای بخشهای مختلف مقاله

شیوه های ارجاع دهنده

ذکر منابع

میزگرد نقش **ISI** در رشد علمی ایران:

عصر روز جمعه ۱۶ آذر ماه ۱۳۸۶ میزگردی در کتابخانه ملی ایران برگزار شد تحت عنوان «ارتباط پیشرفت علمی جامعه و نمایه سازی بین المللی مقالات». مباحث عمدتاً حول و حوش **ISI** و **ISC** دور می زد.

گزارشی از این میزگرد:

فقط ۲ درصد مقالات علمی چاپ شده توسط محققان ایرانی در **ISI** مکانیسم نمایه سازی مقالات علمی در سطح بین المللی، در داخل کشور قابل استفاده است. دکتر محمد یلپانی، استاد رشته شیمی، در همایش و میزگرد «ارتباط پیشرفت علمی جامعه و نمایه سازی بین المللی مقالات» که با حضور معاون پژوهشی وزیر علوم و جمعی از متخصصان رشته های مختلف شیمی، مهندسی، کتابداری، علوم اجتماعی و فنی از دانشگاه های مختلف ایران و مسئولان پژوهشگاه اسناد و اطلاعات علمی ایران در محل کتابخانه ملی ایران برگزار شد، ضمن اعلام این مطلب که مورد تایید حاضران نیز قرار گرفت،

خاطر نشان کرد: باید دید که آیا مقالات علمی ما در داخل کشور نیز قادر به حل مشکلات می باشد یا خیر. این در حالی است که طبق آمارهای موجود تنها ۲ درصد مقالات ISI ایران در داخل کشور قابل استفاده است. دکتر منصور کبکانیان، معاون پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در این گردهمایی ۶ ساعته اظهار داشت: با موضوع سیستم های نمایه سازی بین المللی و از جمله ISI، برخورد های رسانه ای صورت گرفته، در حالی که موضوع مذکور بسیار حساس و مهم است و نمی توان به سادگی از آن گذر کرد. ۲ سال پیش هم گردهمایی در این زمینه در دانشگاه تهران برگزار کردیم. همچنین در جلسات شورای عالی انقلاب فرهنگی هم بحث تندی در این باره مطرح شد. شورا حتی درباره رتبه بندی دانشگاه های جهان و دلایل قرار نگرفتن دانشگاه های ایران در فهرست ۵۰۰ دانشگاه برتر جهان انتقادهایی به ما وارد کرد، حتی رهبر معظم انقلاب طی مکتوبی در قالب ۱۳ تا ۱۴ سوال دقیق از ما پرسیده اند که چرا چنین شده است، حتی شاخص ها را پرسیده اند و این سوال که آیا برخورد سیاسی شده است یا نه لذا می بینید موضوع از حساسیت بالایی برخوردار است. در همین راستا نتایج رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام تا پایان بهمن ماه سال جاری منتشر می شود. دکتر کبکانیان گفت: من علاقه ای به رتبه بندی دانشگاه ها در داخل کشور ندارم، چون ابزارش را نداریم و نظر غیر کارشناسانه دردی را دوا نمی کند. اما وقتی قضیه در سطح جهانی مطرح می شود فرق می کند برای اساس کشورهای اسلامی نیز نسبت به قرار نداشتن نام دانشگاه های جهان اسلام در فهرست جهانی گله مند هستند، بانک اسلامی در جده قول داده است به ۲۰ دانشگاه برتر جهان اسلام بودجه خوبی برای رقابت بین المللی اختصاص دهد. معاون پژوهشی وزارت علوم اضافه کرد: وقتی به مسئله ورود پیدا کردیم، دریافتیم که در خیلی از شاخص ها عقب هستیم. به عنوان مثال در رتبه بندی شانگهای، ۹۰ درصد شاخص ها همان شاخص های ISI است. به همین دلیل در ۲ همایش که با شرکت نمایندگان ۵۷ کشور اسلامی برگزار شد، درصدد برآمدیم تا شاخص های جدیدی مانند «معیارهای آموزشی و تاثیر دانشگاه ها بر صنعت» را در رتبه بندی ها وارد کنیم، ولی ۷۵ درصد ملاک های ارزیابی دانشگاه های جهان اسلام همان ملاک های بین المللی است. وی از مسئولان میزگرد به طور اکید خواست تا به صورت شفاف به موضوع ISI و مسائل مرتبط با آن بپردازند و راهکار عملی ارائه دهند، چرا که روسای قوای سه گانه نیز در جلسات شورای عالی انقلاب فرهنگی در این مورد از وی سوال می کنند و او نمی خواهد نظر فردی خود را اعلام کند. دکتر کبکانیان اضافه کرد: مجله ها و نشریات علمی- پژوهشی در ایران طی سال های اخیر از رشد کمی و کیفی خوبی برخوردار بوده است، حتی در حوزه علمیه قم نیز تحرك مثبتی در این زمینه صورت گرفته است که باید از این فرصت ها برای تولید دانش استفاده شود. در ادامه، اعضای میزگرد که شامل متخصصان مختلف بودند، به اظهار نظر و تبادل نظر پرداختند. از جمله اعضای میزگرد می توان به دکتر فاطمی، مدیر کل پشتیبانی و خدمات پژوهشی وزارت علوم، دکتر محمد علی زلفی گل عضو هیئت علمی دانشگاه بوعلی سینا، دکتر حسین غریبی از پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران و دکتر عبدالرضا نوروزی چاکلی مدیر گروه علم سنجی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور اشاره کرد.

محتوای مقاله های ارائه شده در ارتباط با نیازهای جامعه نیست

دکتر یلیانی، استاد رشته شیمی، با اشاره به این که متأسفانه محتوای مقاله های ارائه شده ایرانیان و اندیکس شده در ISI، در ارتباط با نیازهای جامعه نیست، گفت: «اخلاق علمی در چاپ مقاله ها رعایت نمی شود. گاهی اسم مقاله عوض و دوباره در جای دیگری چاپ می شود. هیچ یک از مقاله های تولید شده قابلیت تبدیل به صنعت را ندارد، مثلاً بیشتر مقاله های شیمی ایران، نه در ایران و نه در خارج، استفاده صنعتی ندارد. ما در واقع فقط در آمار و عدد و رقم رشد کرده ایم».

برای تولید ثروت از دانش راهکاری نداریم

دکتر زلفی گل، عضو هیئت علمی دانشگاه بوعلی سینا در ادامه این گردهمایی تاکید کرد: «برای تولید ثروت از دانش هیچ راهکاری نداریم، تولید مقاله فقط یکی از شاخص های توسعه است، دانشگاه ها علاوه بر آموزش و پژوهش، باید مشکل گشای جامعه هم باشند بدون بودجه پژوهشی مناسب، مقاله تولید نمی شود. چرا اکثر پایان نامه های ما به چاپ مقاله یا کتاب منجر نمی شود در زمینه آموزش استاندارد داریم، اما در زمینه پژوهش خیر. ایجاد پایگاه های اطلاعات علمی ضرورتی انکارناپذیر است، هزار میلیارد تومان صرف بودجه پژوهش در یک سال می شود، اما مقاله های تولیدی به نحو صحیح نمایه سازی نمی شود، ISI یک شاخص است نباید آن را انکار کنیم. باید به فکر حل مشکلاتمان باشیم تا کار تکراری انجام ندهیم. تولید علم وابسته به تحصیلات تکمیلی است ۱۸ سال تا تحقق سند چشم انداز وقت داریم، ما می توانیم در منطقه اول شویم».

برای تولید علم باید پایه زبان انگلیسی تقویت شود

دکتر غریبی، از پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران با اشاره به این نکته مهم که ۹۰ درصد مقاله های علمی ISI به زبان انگلیسی است، تاکید کرد: «پس باید برای تولید علم، به تقویت پایه زبان انگلیسی در دانشگاه ها و نظام آموزشی بپردازیم. برای ارتقای ارتباطات علمی، باید سیستم «به اشتراک گذاری منابع» را راه اندازی کنیم. در واقع دانش و مهارت انسانی، سیاست های پژوهش و پشتیبانی از پژوهش ۳ رکن اصلی پیشرفت علمی است.»

برای رشد علمی باید زمینه همکاری بین المللی را فراهم کرد

دکتر عصاره، از دانشگاه شهید چمران اهواز معتقد است: «برای رشد علمی، باید زمینه همکاری اندیشمندان ایرانی را با دیگر متفکران رشته های مرتبط در خارج از کشور فراهم کرد چرا که یکی از ملاک های ISI، همکاری بین المللی در تالیف و تدوین مقاله های علمی است. همچنین آثار نویسندگان مختلفی که در مقالات علمی مورد استناد قرار گرفته است شاخص مهمی در ISI محسوب می شود، هر قدر استناد مقاله های علمی به مجله های علمی بیشتر باشد، اعتبار یا ضریب تاثیر آن مجله ها بیشتر خواهد بود در حالی که بررسی نشان می دهد، بیشتر منابع و مأخذ مقاله های علمی تولید شده در ایران، کتاب ها و مقاله های داخلی است.»

ملاک های علم سنجی

به گفته دکتر نوروزی، مدیر گروه علم سنجی مرکز تحقیقات سیاست های علمی کشور، به مولفه های اطلاعاتی رشد و توسعه علم، علم سنجی گفته می شود که شامل این موارد است: تعداد مقاله ها، پروانه های ثبت اختراع، نشریات علمی، قوانین مربوط به مرور زمان، انتشارات علمی، ساختار جریان گردش مدارک علمی و فرآیندهای استنادی. به تازگی فاکتور جدیدی به نام «پرستیژ فاکتور» جایگزین «فاکتور تاثیر» شده است. درباره مجله های «دسترس آزاد» باید گفت هر مقاله بین ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ یورو برای ناشر هزینه دارد و بین ۳ تا ۵ هزار دلار از آن سود می برد بنابراین اگر قرار باشد «دسترس آزاد و رایگان» به آن مقاله ها ایجاد شود، این پرسش ایجاد می شود که هزینه ناشر از کجا باید تامین شود. یکی از راهکارها، اخذ هزینه از خود نویسنده است که از او مطالبه ۱۵ هزار یورو برای هر مقاله می کنند، اما راه دیگری هم وجود دارد و آن انتشار ۵۰۰ کلمه از مقاله به صورت رایگان است. در ادامه گردهمایی دکتر غریبی در نقد عملکرد ISC، پایگاه نمایه سازی مقاله های جهان اسلام گفت: «من با ISC مخالفم، جهان اسلام زبان های متفاوتی دارد، مالایی، عربی، فارسی، روسی و انگلیسی، چرا مقاله باید به زبان انگلیسی نمایه شود، در حالی که حتی در خود ISI هم زبان فارسی قابلیت ایندکس شدن دارد.» در همین رابطه دکتر حری، استاد رشته کتابداری و علوم اطلاع رسانی، اظهار داشت: «اگر چکیده مقاله های نشریات علمی به انگلیسی تبدیل نشود و انتشار عمومی نیابد، قابل استناد و ردیابی نیست. در این صورت، مقالات ژورنال های علمی به مطالب روزنامه رسمی تبدیل می شود که فقط برای درج در پرونده پرسنلی استادان در بایگانی دانشگاه ها به درد می خورد»

اظهارات برخی از شرکت کنندگان در همایش

«وب سایت نشریات علمی ایران دارای آرشیو قوی نیست.»

«سامی ژورنال های فارسی مشکل دارد مثلاً در دانشگاه تهران «journal of scienc» داریم که با مجلات مشابه خارجی هم نام است.»
-چین، بهترین آثار فیزیک دانان خود را انتخاب و بعد از ترجمه در مجله دیگری به نام «فیزیک در چین» منتشر می کند، می توان این تجربه را در ایران نیز استفاده کرد .

«مقاله های همین «journal of science» دانشگاه تهران در کدام ژورنال یا پایگاه استنادی ایران، مورد استناد قرار گرفته است»

«مسئله میلادی کردن تاریخ ما هم یک مشکل است که باید در تبدیل مقاله های علمی به زبان انگلیسی به آن توجه شود.»

«از ۱۵۰۰ نشریه منتشر شده در ایران ۳۸۰ نشریه علمی- پژوهشی یا علمی- ترویجی است و از این میان ۲۷۰ نشریه تحت نظر وزارت علوم و ۱۰۸ نشریه تحت نظر وزارت بهداشت است.»

«طبق تحقیقی که در دانشکده فنی دانشگاه تهران شده است، تا ۲ سال پیش کمتر از ۲۰ درصد دانشجویان ISI را می شناختند، هم اکنون این رقم به ۵۰ درصد رسیده است ولی باز هم فقط ۱۰ درصد از آن ها روش استفاده از ابزار ISI را بلدند.»

ISI «ابزاری است برای این که نسبت به تحقیقات دیگران اطلاع پیدا کنیم و چرخ چاه را دوباره اختراع نکنیم»

«وزارت علوم هر ساله مبلغ سنگینی بابت عضویت در سیستم استفاده از ابزار ISI پرداخت می کند، ولی استفاده مناسب از این ابزار در دانشگاه ها نمی شود.»

«باید دید آیا مقاله های علمی ما، در ساختار مشکلات کشور هم حل مشکل می کند. برخی استادان رشته های برق و شیمی می گویند فقط ۲ درصد این مقاله ها در ایران قابل استفاده است، یعنی ما با تولید مقاله های شیمی و انتشار در ISI به رشد علمی غرب کمک می کنیم.»

«ایجاد یک سیستم نمایه سازی مقاله های علمی ایران و انتشار عمومی و رایگان اطلاعات در سطح ملی ضروری

Impact Factor چیست؟

Impact Factor، اولین بار در سال ۱۹۹۵ توسط گارفیلد بنیان‌گذار مؤسسه **ISI** مطرح شد. **Impact Factor** را ضریب یا عامل تاثیر و نیز شاخص اثرگذاری ترجمه کرده‌اند. شاخص اثرگذاری یکی از سه شاخص استاندارد مؤسسه اطلاعات علمی (**ISI**) و از مهم‌ترین شاخص‌های مطرح در حیطه علم‌سنجی می‌باشد. **Impact Factor** به صورت میانگین تعداد ارجاعات به یک‌مورد قابل استناد نظیر مقاله پژوهشی، مقاله مروری، نامه، شماره اختراع، یادداشت و چکیده در یک مجله علمی در طول یک دوره زمانی معین تعریف شده است.

Impact Factor چگونه محاسبه می‌شود؟

Impact Factor فقط درمورد نشریات نمایه‌شده در بانک اطلاعاتی **Science Web of** و توسط مؤسسه **ISI** محاسبه و منتشر می‌شود. به این ترتیب فقط مجلات **ISI** دارای **Impact Factor** واقعی هستند. **Impact Factor** یک مجله در یک سال مشخص، از تقسیم تعداد مقالات ارجاع‌کننده (استنادات) به مقالات منتشرشده آن مجله در دو سال قبل از آن، برکل مقالات منتشر شده در آن مجله در همان دوره زمانی دوساله به دست می‌آید. به طور مثال برای تعیین **Impact Factor** مجله **A** در سال ۲۰۰۴ به ترتیب زیر عمل می‌شود:

مجموع تعداد استنادات (ارجاعات) به مقالات نشرشده مجله **A** در سال ۲۰۰۲ و ۲۰۰۳

تعداد مقالات منتشر شده مجله **A** در سال ۲۰۰۲ و ۲۰۰۳

به این ترتیب میانگین فراوانی استناد به یک مقاله در مجله مورد نظر محاسبه می‌گردد. به عبارت دیگر و در یک نمای ساده، **Impact Factor** بیان‌گر آن است که به طور متوسط، هر مقاله منتشر شده در یک مجله چند بار مورد ارجاع قرار گرفته است. (در یک بازه زمانی دو ساله)

Impact Factor مجلات را از کجا می‌توان بدست آورد؟

همان‌طور که از فرمول فوق مشخص است، ضریب تاثیر یک نشریه، معمولاً با یک فاصله زمانی دوساله منتشر می‌شود

مزایا و معایب **Impact Factor** ؟

Impact Factor یا عامل تاثیر هرچند که می‌تواند معیاری برای سنجش کیفیت نشریات باشد اما به دلیل محدودیت‌های که دارد نباید آن را به تنهایی شاخصی برای ارزشیابی و سنجش کیفیت مجلات دانست. به‌هرحال امروزه **Impact Factor** یکی از مهم‌ترین و درعین‌حال پرکاربردترین شاخص‌های ارزیابی مجلات از سوی مؤسسه اطلاعات علمی (**ISI**) در نظر گرفته شده است.